

Finansdepartementet

Ert dnr: Fi2020/00647/K

fi.remissvar@regeringskansliet.se

fi.ofa.k.remissvar@regeringskansliet.se

SOU 2020:8. Starkare kommuner-med kapacitet att klara välfärdsuppdraget

Länsstyrelsen i Kalmar län har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på kommunutredningens slutbetänkande och redovisar i det följande dessa.

Sammanfattning

Syftet med utredningen är att utarbeta en strategi för att stärka kommunernas kapacitet att fullgöra sina uppgifter och hantera sina utmaningar. Länsstyrelsen delar inte utredningens övergripande bild av situationen för kommunerna. Vår uppfattning är att situationen är mer diversifierad och komplex än vad utredningen ger bilden av. Den verklighet som omger kommunernas vardag inom de allra flesta områden där kommunerna är ansvariga visar på bristande resurser och svårigheter att rekrytera ny kompetens. Kompetenssituationen är inte minst svår i de centrala ansvarsområdena såsom skola, vård och omsorg. Många kommuner har redan omfattande samverkan, men detta räcker inte för att klara detta. Förslagen baseras på den ofullständiga bilden av situationen. Länsstyrelsen bedömer att förslagen inte är tillräckliga för att nå syftet.

Staten har en viktig roll i att stötta kommunerna, men de förslag som lämnas därvidlag är inte tillräckliga. Det bör tydliggöras vad statens roll och ansvar är, och utifrån detta bör adekvata åtgärder vidtas för att kommunerna ska få ökade förutsättningar att klara sitt uppdrag. Staten behöver, utifrån ett helhetsperspektiv, ta ett samlat grepp om de kommunala frågorna och de frågor som kan stötta och stärka kommunernas förmåga, exempelvis inom områdena bostadsbyggande, transportinfrastruktur, kompetensförsörjning och rekrytering. Detta ska ske i samarbete med länsstyrelserna.

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att statlig närvaro i länen är viktig, och kommunernas förmåga är bland annat beroende av närvaro av olika statliga sektorsmyndigheter.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att landshövdingen, dvs. Länsstyrelsen, får i uppdrag att föra en dialog med kommuner om kapacitetsstärkande åtgärder. Länsstyrelsens uppfattning är dock att de förslag som lämnas avseende landshövdingens och Länsstyrelsens roll som samtalspartner etc. inte kommer att leda till att kommunerna stärks i tillräcklig omfattning, förslagen leder inte till sådana förbättringar som kan lösa problemen. Länsstyrelsernas nuvarande uppdrag innebär att vi brett vidtar åtgärder som stärker kommunernas kapacitet att fullgöra sina uppgifter och hantera sina utmaningar. Att ge Länsstyrelsen

ytterligare uppdrag avseende detta kan troligtvis i viss mån ytterligare stärka kommunerna, men sådana tillkommande uppgifter ska komplettera redan befintliga uppdrag och uppdragen ska präglas av tillitsbaserad styrning.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att inrätta en kommundelegation. Länsstyrelsen avstyrker även att landshövdingen tilldelas en stödjande roll gentemot en sådan delegation.

Länsstyrelsen har en central roll i hela samhällsplaneringsprocessen och anser att det är självklart att även Länsstyrelsen inkluderas i uppdraget att stödja strategisk planering i kommunerna för hållbar utveckling i alla delar av landet.

Statens stöd till kommunerna i arbetet med frågor som rör klimat, miljö och genomförandet av Agenda 2030 bör, utöver de särskilda utbildnings- och kompetensförsörjningsinsatser som utredningen föreslår, även innefatta vägledning, rådgivning och löpande samverkansdialoger. Länsstyrelsen anser att länsstyrelserna ska ges ett förtydligt och långsiktigt uppdrag att arbeta med Agenda 2030.

Tillkommande uppdrag till Länsstyrelsen ska vara finansierade och förmedlas via länsstyrelsernas förvaltningsanslag.

Inledning

Enligt bland annat länsstyrelseinstruktionen ansvarar Länsstyrelsen för den statliga förvaltningen i länet, i den utsträckning inte någon annan myndighet har ansvaret för särskilda förvaltningsuppgifter.

Länsstyrelsen ska bland annat samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser inom myndighetens ansvarsområde, främja länets utveckling och främja samverkan mellan kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länet.

Länsstyrelser, kommuner och regioner är viktiga samverkanspartners för varandra. Det gäller i synnerhet befolkningsmässigt små kommuner som har begränsad kapacitet att upprätthålla kompetens inom alla områden, och därför många gånger istället förlitar sig på stöd och vägledning från Länsstyrelsen. Länsstyrelserna är den enda statliga myndighet som möter kommunerna sektorsövergripande och tvärsektorielt. Länsstyrelserna är dessutom den enda statliga myndighet som har till uppgift att göra sammanvägda bedömningar och att därmed avgöra intressekonflikter på lokal och regional nivå. För detta krävs god kunskap och bra relationer, vilket i sin tur bygger på närvaro, trovärdighet och kontinuitet. Länsstyrelsens samordning av olika statliga myndigheters insatser är viktig för förtroendet för de statliga myndigheternas verksamhet i länet. Vår samordning skapar goda förutsättningar för att nationella mål ska få genomslag i länet.

Flera av de aktörer som Länsstyrelsen samordnar inom ramen för vårt uppdrag är länsöverskridande, och också av den anledningen är god samverkan med andra länsstyrelser avgörande. Detta samverkansarbete syftar till att skapa ett enhetligt arbetssätt och bedömningsgrunder så att frågor i största möjligaste mån

hanteras på liknande sätt oavsett var i landet beslut fattas. Samverkan leder också till att effektivisera verksamheten genom att resurser samordnas mellan de 21 länsstyrelserna.

Landshövdingeämbetet är en samlande kraft. Det är en unik roll utöver vad en vanlig myndighetschef har. Landshövdingar har av tradition en stor auktoritet och kan i kraft av sitt ämbete ta initiativ i viktiga frågor för länen och få viktiga aktörer att dra åt samma håll. Landshövdingen är regeringens representant, statens företrädare i länet och är en neutral funktion som uppfattas som positiv i många sammanhang. Landshövdingens möjlighet att samordna länets aktörer är unik och en viktig del för att Länsstyrelsen på ett bra sätt ska utföra vårt uppdrag.

Åtgärder för att stötta kommunerna

Staten har en viktig roll i att stötta kommunerna, men de förslag som lämnas är inte tillräckliga. Det bör tydliggöras vad statens roll och ansvar är, och utifrån detta bör adekvata åtgärder vidtas för att kommunerna ska få ökade förutsättningar att klara sitt uppdrag.

Utredningen lyfter att framför allt mindre kommuner har svårigheter att upprätthålla tillräcklig kompetens och resurs i alla delar (s. 352, som hänvisar till kap. 8). Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att kommunerna ska stöttas i detta. Det är inte minst viktigt ur ett rättssäkerhetsperspektiv.

Länsstyrelsen håller med utredningen om att regeringen bör ta initiativ till generella åtgärder på nationell nivå som bidrar till rekryteringen till tjänster inom kommunernas verksamhetsområden. (s. 654). Länsstyrelsen ifrågasätter dock om lagda förslag leder till en långsiktigt hållbar lösning på identifierade problem.

Varken sammanslagningar eller mellankommunalt samarbete räcker för att möta de utmaningar som utredningen har identifierat. Utifrån ett helhetsperspektiv behöver staten ta ett samlat grepp om de kommunala frågorna och de frågor som kan stötta och stärka kommunernas förmåga, exempelvis inom områdena bostadsbyggande, transportinfrastruktur, digital infrastruktur, kompetensförsörjning och rekrytering. Även ansvarsfördelningen mellan kommunerna, regionerna och staten, liksom hur kommunerna finansieras, kan behöva ses över. Detta ska ske i samarbete med länsstyrelserna.

Länsstyrelsen vill, med anledning av att transportinfrastruktur lyfts som exempel ovan, särskilt lyfta betydelsen av en god transportinfrastruktur. Det är en viktig förutsättning för nästan alla funktioner i samhället, för den regionala utvecklingen och för att nå klimatmålen. Att enkelt kunna ta sig mellan platser i länet och till och från länet påverkar både länet, kommunerna och medborgarna i mycket stor utsträckning.

Länsstyrelsen delar uppfattningen att åtgärder ska vidtas för att underlätta bostadsbyggande i kommunerna, särskilt de med särskilt stora utmaningar (s. 675).

Länsstyrelsen vill även lyfta vikten av att stötta och stärka kommunerna i kommunernas geografiska områdesansvar inom krishanterings- och totalförsvarsområdena, såväl avseende planeringsförmåga som förmåga (exempelvis kompetens och resurs) att genomföra med uthållighet.

Statlig närvaro

Länsstyrelserna har haft regeringens uppdrag att kartlägga statlig närvaro och service i länen. Kartläggningen visar att den statliga närvaron och den statliga servicen varierar i landet och inom länen. Behoven, problemställningarna och förutsättningarna varierar också starkt över landet och även inom länen. Länsstyrelserna har också föreslagit en metod för hur länsstyrelserna i framtiden löpande kan följa upp och redovisa statlig närvaro och service. (Länsstyrelsen i Örebro län, diarienummer 3892-2019).

Länsstyrelserna har yttrat sig till den parlamentariska landsbygdskommittén. (SOU 2017:1). Sammanfattningsvis ansåg, och anser vi fortfarande, att det krävs aktiv statlig närvaro i landsbygderna, i hela länet, inte bara koncentrerat till storstäder och länets större städer. Staten, genom dess myndigheter, behöver finnas med i ett större lokalt sammanhang för att tillsammans med aktörer och nätverk arbeta för landsbygdsutvecklingen. Det krävs en helhetssyn, ett statligt helhetsperspektiv och den sektoriserade styrningen behöver upphöra till förmån för en samlad och långsiktig statlig styrning. Det krävs åtgärder för att vända utvecklingstrenden för landsbygden. Åtgärderna ska utgå från redan befintliga organisationsstrukturer, där Länsstyrelserna är viktiga regionala statliga företrädare. Länsstyrelsens bredd på verksamheten, förmåga att arbeta tvärsektoriellt och erfarenhet av att hantera uppgifter inom många olika politikområden är viktiga faktorer för att främja och samordna statens arbete gentemot landsbygderna i respektive län.

Länsstyrelsen gör ingen annan bedömning än utredningen vad gäller statens åtaganden och statlig närvaro i hela landet. Statlig närvaro i länen är viktig för de som bor i länen och för nationell likvärdighet och ett effektivt genomslag för nationella politiska beslut för en god samhällsutveckling i hela landet. Kommunernas förmåga är bland annat beroende av närvaro av olika statliga sektorsmyndigheter, exempelvis sådana som ansvarar för matchning, integration, socialförsäkring etc. Staten har en viktig roll att se till helheten i länet och landet. Utredningen föreslår att staten på generell nivå ska ta beslut om åtgärder som stimulerar sysselsättningsgraden och arbetskraftsdeltagandet hos hela befolkningen men särskilt bland de utrikes födda.

Länsstyrelsen ser det som positivt att utredningen uppmärksammar möjligheterna med framtida kompetensförsörjningsutmaningar genom gruppen utrikes födda. Samtidigt anser Länsstyrelsen det önskvärt att utredningen presenterar konkreta förslag för att regeringen ska kunna ta initiativ till åtgärder på nationell nivå som ska resultera i höjd sysselsättningsnivå och arbetskraftsdeltagande, med gruppen utrikes födda i åtanke.

Länsstyrelsen delar Kommunutredningens uppfattning att statlig närvaro i hela landet har betydelse för människors levnadsvillkor, att den är av stor vikt för den statliga verksamheten i sig, att den bidrar till

regional utveckling, att den är viktig för möjligheten att bo och verka i hela landet, samt att den bidrar till kompetensförsörjning av hela samhället. Att kunna bibehålla en servicenivå i hela landet, och hela länet är viktigt, såväl för den lokala attraktiviteten som för möjligheten att upprätthålla totalförsvaret. Andra faktorer som är viktiga är god infrastruktur, transportmöjligheter, tillgång till kommersiell service och statlig service, samt bostadsförsörjning. Regeringen bör ta ett tydligt ansvar för statens åtaganden i kommunerna och utveckla det arbete som påbörjats med att garantera statlig närvaro i hela landet. Länsstyrelsen bedömer att en regional indelning av centrala statliga myndigheter som inte skär kommun- eller länsgränser underlättar samarbetet mellan statliga myndigheter och kommuner.

En framgångsfaktor för Länsstyrelsen är att utifrån en helhetssyn ha god samverkan med exempelvis kommuner och region. Detta underlättas om Länsstyrelsen har ett tydligt mandat och att det finns en tydlighet när det gäller Länsstyrelsens roll och uppdrag gentemot andra aktörer.

Landshövdingens roll

Kommunutredningen skriver att landshövdingen kan ”nyttjas som en resurs i Kommundelegationens arbete”, (s. 621). Länsstyrelsen anser att det är felaktigt att beskriva Landshövdingens roll och uppgifter med att denne ska nyttjas som resurs. I kraft av sitt ämbete och som myndighetschef utför Landshövdingen, och Länsstyrelsen som regional statlig myndighet, viktiga uppgifter enligt författningarna. Som statlig myndighetsföreträdare präglas ämbetet av legalitet och objektivitet.

Förslag till uppdrag till landshövdingarna

Kommunutredningen anser att ett regeringsuppdrag bör ges till länsstyrelserna och beskriver landshövdingens uppdrag enligt följande:

- ”• Varje landshövding, eller den som landshövdingen överlåter uppdraget till, bör regelbundet träffa och föra dialog med sitt läns kommuner om olika kapacitetsstärkande åtgärder, och särskilt om lokala behov av mer utvecklad strategisk samverkan och om frivilliga kommunsammanslagningar.
- I de fall kommuner inom länet deltar i försöksverksamhet (se avsnitt 20.1.2) som syftar till kapacitetsstärkande åtgärder bör landshövdingarna vid dialogerna följa och inhämta erfarenheter från försöken.
- Dialogen kan föras samlat med samtliga länets kommuner, men den bör också hållas i olika kommungrupperingar inom vilka strategisk samverkan skulle kunna utvecklas respektive i konstellationer möjliga för frivillig sammanslagning.
- Utgångspunkter för dialogen om strategisk samverkan respektive frivillig sammanslagning bör vara redan etablerad samverkan mellan kommuner samt funktionella samband mellan kommuner genom pendling eller andra kopplingar.
- I de fall kommunal samverkan eller funktionella kopplingar sträcker sig över länsgränserna bör formerna för dessa dialoger lösas i samverkan med berörda landshövdingar och kommuner.

- Resultaten från kommundialogerna bör regelbundet redogöras för vid möten med Kommundelegationen och samtliga landshövdingar. Vid dessa möten bör tillfälle till erfarenhetsutbyte ges och samtal föras om hur det fortsatta arbetet bör läggas upp.” (s. 622).

”Landshövdingarna bör lämpligen inledningsvis inventera vilka behov av kapacitetsstärkande åtgärder som länets kommuner har, samt vilken efterfrågan av åtgärder som finns.” (s. 622).

Länsstyrelsen uppfattar att det som beskrivs ovan i vissa delar faller inom Länsstyrelsens nuvarande uppdrag, bland annat enligt länsstyrelseinstruktionen. Länsstyrelsen har redan en viktig roll att stötta kommunerna för att dessa ska ges så bra förutsättningar som möjligt att fullgöra sina uppgifter. Tillkommande statliga åtgärder och nya uppdrag till Länsstyrelsen bör komplettera Länsstyrelsens befintliga uppdrag och avgränsas till att innefatta endast de delar som inte redan ryms inom Länsstyrelsens nuvarande uppgifter. Det är också önskvärt att Länsstyrelsens mandat och uppdrag inom detta område tydliggörs. Även gränsdragningen mot en eventuell Kommundelegation behöver klargöras.

Tillitsbaserad styrning

Länsstyrelsen anser att uppdrag till Länsstyrelsen ska präglas av tillitsbaserad styrning. Detta ligger i linje med vad Riksrevisionen säger om styrningen av länsstyrelserna i ”Vanans makt – regeringens styrning av länsstyrelserna” (RiR 2019:2). Där sägs bland annat att allt för detaljerad styrning inte är ändamålsenlig (se bland annat Riksrevisionens rekommendationer s. 8).

Kommunutredningen är mycket detaljerad i beskrivningen av de föreslagna uppdragen och inte helt konsekvent. Utredningen säger att det bör vara möjligt för landshövdingen att överlåta delar av uppdraget till en annan person (s. 622). Samtidigt säger Kommunutredningen att det bör finnas goda möjligheter för landshövdingarna att, i egenskap av myndighetschefer för länsstyrelserna, använda den kompetens som finns inom respektive organisation (s. 622).

Länsstyrelsen anser att uppdrag ska ges till myndigheten, Länsstyrelsen. Vidare att landshövdingen, som myndighetschef, själv ska kunna bestämma hur uppdrag lämpligen utförs. Länsstyrelsen anser inte att det i detalj ska anges att just landshövdingen ska utföra vissa arbetsuppgifter.

Kommunsammanslagningar

Regeringen får besluta om ändrad kommunindelning, och endast undantagsvis mot en kommuns vilja.

Om regeringen väljer att ge Länsstyrelsen ett uppdrag att föra diskussioner för att undersöka kommunernas vilja till frivilliga sammanläggningar samt undersöka om ändringen kan antas medföra bestående fördelar kan Länsstyrelsen utföra detta uppdrag exempelvis genom att föra diskussioner med kommuner. Förslagen bör dock genomföras utan att en kommundelation inrättas.

Ett regeringsuppdrag ska ges till myndigheten och inte till myndighetschefen. Vidare bör uppdraget formuleras på sedvanligt vis och utifrån vad regeringen anser är en relevant och bruklig övergripande strategisk nivå.

Länsstyrelsen vill lyfta att kommunsammanslagningar kan dock vara en del i ett större åtgärds paket, men är i sig inte lösningen på kommunernas problem.

Att slå samman närliggande kommuner, med liknande svårigheter, bedöms ge en begränsad positiv effekt för många kommuner, och vore knappast någon fördel de mest utsatta.

Efter fattat beslut om sammanslagning bedömer Länsstyrelsen att det kan vara lämpligt att vi ges ytterligare uppdrag, som kompletterar de vi redan har, att stötta de sammanslagna kommunerna i att utveckla och stärka sina förmågor i den nya organisatoriska kontexten.

Strategisk samverkan

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att landshövdingarna ges i uppdrag att föra en dialog med kommuner om kapacitetsstärkande åtgärder och strategisk samverkan. Uppdraget ska dock ges till Länsstyrelsen, inte till landshövdingen.

Länsstyrelsen är positiv till att föra diskussioner med kommunerna om kapacitetshöjande åtgärder generellt och om strategisk kommunal samverkan. Landshövdingen och Länsstyrelsen kan i detta vara en viktig samtalspart. Länsstyrelsen menar att detta redan sker inom landshövdingens och Länsstyrelsens nuvarande uppdrag, men att detta arbete möjligen kan utvecklas.

Kommundelelegation

Länsstyrelsen avstyrker Kommunutredningens förslag om att inrätta en kommundelelegation.

Länsstyrelsen delar utredningens syn på landshövdingens och länsstyrelsernas kompetenser och betydelsen av utarbetade nätverk och god kännedom om lokala och regionala förhållanden, men anser att dessa bör kunna användas direkt gentemot kommunerna utan att regeringen går via en delegation. Länsstyrelsen föreslår istället att de uppgifter som föreslås ges till en delegation, åläggas en eller flera befintliga myndigheter, bland annat länsstyrelserna. Vi förordar en lösning där uppdrag ges inom befintliga organisationsstrukturer.

Att inrätta en ytterligare statlig aktör som ska verka gentemot kommunerna, vid sidan av övriga statliga myndigheter, riskerar att skapa en otydlighet bland berörda aktörer och en ineffektiv hantering av viktiga insatser som kommunerna kan behöva. En delegation innebär en ökad uppdelning, i stället för den ökade statliga helhetssyn som Länsstyrelsen bedömer är nödvändigt. Att dela upp statens relation med kommunerna på flera olika myndigheter går emot den idén som regeringen framförde i den statliga förvaltningspolitiska propositionen om att medborgarnas, kommunernas och företagens kontakter med statliga myndigheter bör präglas av enkelhet och tydlighet och att det därmed finns behov av ett samlat

statligt agerande på central, regional och lokal nivå staten. I samma proposition framförde regeringen även en vilja att bedriva en långsiktig och samlad styrning av den kommunala sektorn. En delegation kommer att ha svårt att upprätthålla en långsiktighet i frågan om bl.a. kommunernas kapacitet, då själva konstruktionen av en delegation utgår från att uppdraget är tidsbegränsat.

Om en kommundelegation inrättas bör den inrättas på Regeringskansliet och uppdraget utformas såtillvida att de inte kolliderar med Länsstyrelsens ordinarie uppdrag.

Om en kommundelegation inrättas ska landshövdingarna vara en del i denna och den bör även ses som en resurs till Länsstyrelsen. Samt att Länsstyrelsen fortsatt har den direkta kontakterna med kommunerna i de frågor som ligger inom Länsstyrelsen ansvarsområde.

Regionala statliga kontakter med kommuner

I utredningen sägs att kommundelegationen, i nära samarbete med landshövdingarna i respektive län, ska föra dialog med kommuner om kapacitetsstärkande åtgärder. För det fall en kommundelegation inrättas vill Länsstyrelsen understryka att de direkta kontakterna med kommunerna bör skötas av landshövdingarna och Länsstyrelsen i de frågor som ligger inom Länsstyrelsen ansvarsområde. Att frångå det geografiska ansvaret kan komplicera för Länsstyrelsen att utföra redan befintliga kapacitetsstärkande åtgärder och kan också resultera i såväl otydlighet som ökad resursåtgång för såväl kommuner som för Länsstyrelsen.

Förstärkning av kommunernas planeringsprocesser

Utredningen föreslår att regeringen ger Tillväxtverket i uppdrag att i samverkan med Boverket, Trafikverket och regionerna, stödja strategisk planering i kommunerna för hållbar utveckling i alla delar av landet. Syftet är ett förbättrat samspel och samarbete i lokala och regionala planeringsprocesser för att skapa attraktiva platser för medborgare, företagare och besökare. (s. 671).

Utredningen förefaller inte ha satt sig in i hur samhällsplaneringen är organiserad och vilken roll som Länsstyrelsen har, nämligen att vi är statens samlande företrädare, rådgivare och tillsynsmyndighet. Vi har en central roll i hela samhällsplaneringsprocessen och samarbetar nära kommunerna, med rådgivning och planeringsunderlag. Länsstyrelsen ska, enligt plan- och bygglagen, samordna staten i processen och tillvarata statliga och mellankommunala intressen i kommunernas planering.

Länsstyrelsen arbetar kontinuerligt med att sammanställa och förmedla underlag för att underlätta för aktörer att enklare kunna nyttja olika former av planeringsunderlag, ex v inom arbetet med att genomföra åtgärder för en förbättrad vattenkvalitet- och kvantitet för att i förlängningen nå beslutade miljökvalitetsnormer. Vi anser att det därför är självklart att Länsstyrelsen ska vara en del i det uppdrag som föreslås.

I klimatanpassningsutredningen, Vem har ansvaret?, SOU 2017:42 belyser man komplexiteten och utmaningen med det ekonomiska ansvaret och vikten av statens roll i det nationella klimatarbetet. I utredningens förslag 7.4.3 beskrivs även Länsstyrelsens roll tydligt i plan och klimatarbetet.

Länsstyrelsen håller med om behovet av utökade regional planering och tillstyrker förslaget att staten ska stödja strategisk planering. Länsstyrelsen ser dock inte att detta stöd i första hand skall eller kan komma enbart genom effektivisering, utan faktiska, ekonomiska resurser behövs. Länsstyrelsen vill även framföra att ekonomiska faktorer är ett konkret hinder för byggande, inklusive bostadsbyggande, på landsbygden. Exempelvis mindre möjligheter att få lån, både som privatperson och företag, svårigheter att räkna hem nyproduktion och lågt andrahandsvärde.

Agenda 2030

På sidorna 324-325 och 668 menar Kommunutredningen att staten bör stödja kommunerna genom särskilda utbildnings- och kompetensförsörjningsinsatser gällande kommunernas arbete med frågor som rör klimat, miljö och genomförandet av Agenda 2030. Det kan t.ex. handla om att erbjuda kortare utbildningar och att ordna mötesplatser för erfarenhetsutbyte mellan kommuner. Det sägs att staten eller regionen i vissa fall även behöver ta ett större ansvar för kommunernas klimat- och miljörelaterade frågor, exempelvis i frågor som vuxit så i omfattning och betydelse att enskilda kommuner har svårt att hantera dem, eller frågor där ansvarsförhållandena är oklara.

Länsstyrelserna ser positivt på inrättandet av särskilda utbildnings- och kompetensförsörjningsinsatser för kommunerna i syfte att stödja arbetet med frågor som rör klimat och miljö samt genomförandet av Agenda 2030. Länsstyrelserna bör ha en central roll i utformandet och genomförandet av dessa inom ramen för de samordningsuppdrag som redan finns. Det är dock avgörande att dessa görs i samverkan med övriga berörda myndigheter och att insatserna finansieras.

Länsstyrelsen konstaterar att de framtida klimatutmaningarna där kommunerna har en viktig roll när det gäller att minska utsläppen av växthusgaser i princip helt förbises av utredningen. Utredningen fokuserar till stor del istället på anpassningsutmaningarna till ett förändrat klimat. Det är olyckligt, eftersom kommunernas roll och ansvar för minskade utsläpp är både viktig och delvis otydlig idag. I ett flertal av Kalmar läns kommuner finns ingen tjänsteperson som arbetar aktivt eller har ansvar för frågor som rör begränsad klimatpåverkan och eller klimatanpassning. Det leder till att kommunens/kommunernas arbete med att minska klimatpåverkan är begränsad. Det leder också till att länsstyrelsens arbete med att regionalt begränsa klimatpåverkan försvåras då det inte finns tjänsteperson på kommunerna som varken kan driva arbetet vidare eller kommunicera ut informationen till kommunen och dess medborgare. Konsekvensen av bristfälligt klimatarbete inom kommunen blir att hållbarhetsutvecklingen i kommunen som geografiskt område begränsas. Utan aktivt arbete från kommunen riskerar nödvändiga investeringar som laddinfrastruktur, förnybar energi med mera kraftigt begränsas. Det kan även leda till att företags konkurrenskraft försämras och att medborgarnas möjligheter till att begränsa sin klimatpåverkan försvåras.

Det är mycket positivt att man tydligt lyfter fram utmaningar såsom översvämning och skyfall kopplat till ett förändrat klimat liksom utmaningar som vi står inför inom VA-området. En aspekt som saknas är dock att klimatförändringarna även tros påverka vattenkvaliteten negativt samt öka risken för förorening av vattentäkter, vilket kan sätta ytterligare press på kommunerna ex v i samband med dricksvattenförsörjning och innebära högre kostnader för vattenrening. En försämrad vattenkvalitet (både inlandsvatten och kustvatten) kan även påverka den lokala attraktiviteten negativt.

Länsstyrelsen anser att länsstyrelserna ska ges ett förtydligat och långsiktigt uppdrag att arbeta med Agenda 2030. Denna uppfattning stöds av Statskontorets slutsatser i deras slutrapport om Agenda 2030. Länsstyrelserna har en viktig roll i det lokala och regionala genomförandet, och det behöver förtydligas. Länsstyrelserna kan främja regeringens valda inriktning för arbetet, och bidra till att alla kommuner och regioner i landet ges likvärdiga möjligheter till genomförandet.

Kostnader

Länsstyrelsen anser att nya uppdrag till länsstyrelserna ska vara finansierade och förmedlas via länsstyrelsernas förvaltningsanslag, anslaget 5:1 Länsstyrelserna m.m. under utgiftsområde 1. Finansieringen ska bland annat innefatta problemkartläggning och analys, förberedelser för, och deltagande i aktiviteter, möten, etc. Såväl landshövdingens arbete som insatsen från övriga anställda vid Länsstyrelsen ska finansieras. Länsstyrelsen anser att finansieringen bäst beräknas av länsstyrelserna efter att regeringen bestämt omfattning av tillkommande uppdrag.

Landshövding Cecilia Schelin Seidegard har beslutat detta yttrande. Länsrådet Malin Almqvist har varit föredragande.

Cecilia Schelin Seidegard

Malin Almqvist

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.